

Tiesas spriedums

Lietās C-163/24 | *Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice un Curtea de Apel București* un C-293/24 | *Ferreira da Silva e Brito u.c.*

Paziņojums presei Nr. 120/26

Luksemburgā, 2026. gada 8. septembrī

Atbildība par Savienības tiesību pārkāpumu: Tiesa precizē nosacījumus, lai privātpersona var saņemt zaudējumu atlīdzību saistībā ar tiesas lēmumu, kas ir pretrunā Savienības tiesībām

Tiesa citastarp apstiprina, ka pārkāptajai normai ir jābūt tādai, kas privātpersonām piešķir tiesības, un ka valsts tiesas prettiesiskā bezdarbība, ja tā par šīs normas interpretāciju neuzdod jautājumu Tiesai, var veicināt atbildības konstatēšanu

Dīvos šodien pasludinātajos spriedumos Tiesa pilnveido savu judikatūru par dalībvalstu atbildību par Savienības tiesību pārkāpumiem, ko izdarījusi valsts pēdējās instances tiesa, un precizē, kāda nozīme ir pienākuma vērsties ar lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu neizpildei. Tādējādi lietā, kas ierosināta Rumānijā, Tiesa norāda, ka šāda atbildība var iestāties tikai tad, ja pienākuma vērsties ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu neizpilde ir saistīta ar citas tādas Savienības tiesību normas pārkāpumu, kuras mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām. Tomēr šajā lietā tā nebija, jo attiecīgajiem noteikumiem par lauksaimniecības platību precīzu identificēšanu ir vispārējas sabiedrības intereses mērķis – aizsargāt Savienības finanšu intereses. Portugālē ierosinātajā lietā attiecīgajiem noteikumiem, kas 2009. gada augstākās instances tiesas spriedumā tika piemēroti nepareizi, tiešām bija šāds mērķis, jo tie aizsargā darbiniekus uzņēmuma pārejas gadījumā. Tiesa norāda, ka iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai šis spriedums ir pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums – tas ir viens no nosacījumiem, lai iestātos dalībvalsts atbildība par minēto tiesību pārkāpumu, ko izdarījusi kāda no tās pēdējās instances tiesām. Tiesa tomēr izceļ dažus elementus, kurus tā uzskata par izšķirošiem šajā pārbaudē, un norāda, ka šis nosacījums pamatlietā ir pilnībā izpildīts.

Lietā C-163/24 Rumānijas lauksaimnieks 2007. gadā pieprasīja lauksaimniecības atbalstu par 264,71 ha lielu platību. Pēc pārbaudes Rumānijas kompetentā iestāde uzskatīja, ka patiesi atbalsttiesīga platība ir tikai 180,62 ha, un noraidīja viņa pieteikumu. Pret šo lēmumu celtās prasības tika noraidītas, jo Bukarestes apelācijas tiesa 2012. gadā atteicās vērsties Tiesā, lai lūgtu regulas par lauksaimniecības atbalsta integrēto pārvaldības un kontroles sistēmu ¹ interpretāciju. Tādēļ lauksaimnieks cēla prasību pret Rumānijas valsti sakarā ar Savienības tiesību pārkāpumu. Kad tā pati Bukarestes apelācijas tiesa saņēma apelācijas sūdzību, tā tomēr vērsās Tiesā jautājumā it īpaši par to, vai sākotnējais atteikums iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu varētu izraisīt Rumānijas valsts atbildību.

Lietā C-293/24 Portugāles aviokompānijas *Air Atlantis* darbinieki, kuri tika atlaisti no darba pēc šīs sabiedrības likvidācijas 1993. gadā, apgalvoja, ka "uzņēmuma pāreja" ietvaros direktīvas par uzņēmumu pāreju ² izpratnē *Transportes Aéreos Portugueses* bija pārņēmusi tās darbības daļu. Tāpēc viņi pieprasīja tikt integrēti pēdējā minētajā uzņēmumā. 2009. gadā Portugāles Augstākā tiesa, pirms tā apstiprināja Portugāles zemāko instanču tiesu lēmumus par darbinieku apelācijas sūdzību noraidīšanu, atteicās vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par jēdzienu "uzņēmuma pāreja". Tādēļ darbinieki Lisabonas civillietu tiesu palātās cēla prasību pret Portugāles valsti sakarā ar atbildību par Savienības tiesību pārkāpumu, kurā vainojama Augstākā tiesa. Tā kā šī pirmās instances tiesa vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa 2015. gadā nosprieda, pirmkārt, ka šajā gadījumā patiešām ir notikusi uzņēmuma pāreja un, otrkārt, ka Augstākajai tiesai bija jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ³. Neraugoties uz šo spriedumu, Portugāles tiesas, kas izskatīja lietu pēc būtības, noraidīja darbinieku prasību, citastarp pamatojoties uz to, ka Tiesa

spriedumā ir balstījusies uz judikatūru par jēdzienu “uzņēmējsabiedrības pāreja”, kas izveidojusies pēc Portugāles Augstākās tiesas 2009. gada sprieduma. Pēc ārkārtas kasācijas sūdzības saņemšanas arī Augstākā tiesa galu galā vērsās Tiesā, lai noskaidrotu, vai tās 2009. gadā ieņemtā nostāja ir pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, kas varētu izraisīt Portugāles valsts atbildību.

Attiecībā uz nosacījumiem, lai iestātos dalībvalsts atbildība par Savienības tiesību pārkāpumu, Tiesa atgādina, ka privātpersonām, kurām, iespējams, nodarīts kaitējums, ir tiesības uz atlīdzinājumu, ja ir izpildīti trīs kumulatīvi nosacījumi: pārkāptās Savienības tiesību normas mērķim jābūt piešķirt tām tiesības, šīs normas pārkāpumam jābūt pietiekami būtiskam un starp šo pārkāpumu un nodarīto kaitējumu jāpastāv tiešai cēloņsakarībai. Šis princips attiecas arī uz gadījumiem, kad pārkāpums izriet no nolēmuma, ko pieņēmusi tāda tiesa, kuras lēmumi nav pārsūdzami saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

Tādējādi lietā C-163/24 Tiesa norāda, ka gadījumā, ja runa ir par pienākuma vērsties ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu neizpildi, dalībvalsts atbildība var iestāties tikai tad, **ja līdzās šai neizpildei ir pārkāpta arī tāda Savienības tiesību norma, ar kuru ir piešķirtas tiesības privātpersonām. Proti, šī pienākuma vērsties ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu neizpilde pati par sevi nevar būt pietiekama, lai iestātos dalībvalsts atbildība.** Tomēr šajā lietā, pirmkārt, attiecīgā norma regulā par integrēto lauksaimniecības atbalsta pārvaldības un kontroles sistēmu nepiešķir nekādas tiesības lauksaimniekam, kurš ir pieprasījis lauksaimniecības atbalstu, jo šīs normas vienīgais mērķis ir aizsargāt Savienības finanšu intereses. Otrkārt, apstākļi, kādos rīkojās attiecīgais rumāņu lauksaimnieks, neļāva viņam atsaukties uz kādā citā regulā ietvertu Savienības tiesību normu, kas attiektos uz attaisnojamās kļūdas gadījumu.

Lietā C-293/24 Tiesa konstatē, ka attiecīgās direktīvas par uzņēmuma pāreju normas tiešām paredz piešķirt tiesības privātpersonām, un tādēļ pirmais nosacījums, lai iestātos Portugāles valsts atbildība saistībā ar Augstākās tiesas 2009. gada spriedumu, ir izpildīts. Attiecībā uz otro nosacījumu – par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu, ko izdarījusi attiecīgā tiesa, – Tiesa norāda uz trim elementiem, kurus tā uzskata par izšķirošiem. Tātad, pirmkārt, Tiesa konstatē, ka risinājums tās 2015. gada spriedumā *jau izrietēja no tiesu prakses, kas bija spēkā pirms Portugāles Augstākās tiesas 2009. gada noraidošā sprieduma*, jo tajā tika pieļautas vairākas kļūdas Savienības tiesību interpretācijā. Otrkārt, pietiekami būtiska Savienības tiesību pārkāpuma rādītājs šajā lietā ir arī apstāklis, ka Portugāles Augstākā tiesa atkāpās no norādēm, kas izriet no tiesu prakses pirms minētā 2009. gada sprieduma, nevērsdamās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai gan tai šādā gadījumā ir tāds pienākums. Treškārt, minētā Augstākā tiesa nevarēja nezināt, ka tās šajā spriedumā izmantotās metodoloģiskās pieejas atbilstība Savienības tiesībām tieši bija galvenais jautājums lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas tajā laikā bija izskatīšanā Tiesā, un tas liecina par minētās valsts tiesas izdarītā Savienības tiesību pārkāpuma neattaisnojamo raksturu. Ņemot vērā šos dažādos apstākļus, **2009. gada spriedums, šķiet, pietiekami skaidri liecina par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu, bet tas tomēr jāpārbauda iesniedzējtiesai, tāpat kā cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un zaudējumiem, kuru atlīdzinājumu pamatlietā lūdz bijušie Air Atlantis darbinieki.**

PIEZĪME. Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu dalībvalstu tiesas lietas iztiesāšanas gaitā var uzdot Tiesai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esību.

Vispārējās tiesas kompetencē ir izskatīt lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas attiecas tikai uz 1) kopējo pievienotās vērtības nodokļa (PVN) sistēmu, 2) akcīzes nodokļiem, 3) Muitas kodeksu, 4) preču tarifa klasifikāciju kombinētajā nomenklatūrā, 5) kompensāciju un atbalstu pasažieriem iekāpšanas atteikuma vai transporta pakalpojumu kavēšanās vai atcelšanas gadījumā vai 6) siltumnīcefektu gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu. Tiesas kompetencē ir izskatīt visus pārējos lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Ne Tiesa, ne Vispārējā tiesa neiztiesā pašu pamatlietu. Valsts tiesai tā ir jāatrisina atbilstīgi Tiesas vai Vispārējās tiesas nolēmumam. Šis nolēmums ir vienlīdz saistošs arī citām dalībvalstu tiesām, ja tām jāatrisina līdzīga problēma.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs. Faktu un tiesiskā regulējuma izklāsts attiecas uz atbilstošo laikposmu un ir balstīts uz lietu materiāliem.

Spriedumu pilnteksts un rezumējums (ja tāds ir) ([C-163/24](#) un [C-293/24](#)) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē spriedumu pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: *Stefaan Van der Jeught* ☎ (+352) 4303 2170.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami [Curia Web TV](#) kā arī [European Broadcasting Service](#) ☎ (+32) 2 2964106.

Palieciet ar mums!

¹ Komisijas [Regula \(EK\) Nr. 796/2004](#) (2004. gada 21. aprīlis), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai ieviestu savstarpēju atbildību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu, kura paredzēta Padomes Regulā (EK) Nr. 1782/2003, ar ko ievieš kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem.

² Padomes [Direktīva 77/187/EEK](#) (1977. gada 14. februāris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz darbinieku tiesību aizsardzību uzņēmumu, uzņēmējiesabiedrību vai uzņēmumu vai uzņēmējiesabiedrību daļu īpašnieka maiņas gadījumā.

³ Tiesas spriedums, 2015. gada 9. septembris, *Ferreira da Silva e Brito u.c.*, [C-160/14](#) (skat. arī paziņojumu presei Nr. [96/15](#)).